

«Aprendre del passat»: es compleixen 40 anys dels aiguats que van canviar el Pallars

El 7 i 8 de novembre de 1982, les pluges torrencials i la ràpida crescuda dels rius van inundar i paral·litzar les comarques pallareses, provocant greus destrosses al seu pas

Les riuades del 82 ens alerten que no aprendre dels errors del passat es pot arribar a pagar molt car | Franci Farrús

[despiece] Aquest **novembre**, a la secció de reportatges **Aixaldes**, fem memòria d'un altre esdeveniment que com la revista *Lo Raier*, també celebra els seus 40 anys. Aquest fet, però, no és recordat precisament amb alegria pels pallaresos i les pallareses que el van viure, sinó amb temor, especialment per la possibilitat que un desastre natural com aquest es pugui tornar a repetir.

Els **aiguats del 82** suposen un abans i un després en la història del **Pallars**. Com en bona part del país, l'aigua va fer trontollar les dues comarques, tallant les carreteres, fent caure els ponts, i fins i tot segant vides. Aquesta catàstrofe, però, sobretot va fer evident les **febles i pobres infraestructures** de l'època davant aquest tipus de catàstrofes. **Una fragilitat que, malauradament, encara és clarament manifesta avui en dia.**

[/despiece]

Els pallaresos ja havien patit els efectes de les riuades de 1907 i 1937. Foto: Bombers Poble de Segur

El **7 de novembre 1982**, la majoria de Catalunya tenia la vista posada en la visita que el papa polonès **Joan Pau II** feia aquell dia a Montserrat i a Barcelona. Aquest esdeveniment històric succeïa tot just una setmana després d'un altre fet cabdal: la **victòria per majoria absoluta del PSOE de Felipe González a les eleccions generals**. Un triomf que per molts és considerat com el final de la Transició a la democràcia. Un període que, aparentment, havia de canviar moltes coses al país.

Al Pallars, però, aquell divendres no es tenia pas la sensació d'estar a punt de viure un fet històric, però malauradament, així va ser. Des de primeres hores de la matinada, la pluja va començar a caure de manera torrencial. L'origen era un **flux humit i calent** causat per una **borrasca** provinent de la costa de Galícia. Un fenomen que al mateix temps era empès per un **aire fred polar**, i que en topar amb els Pirineus, va fer pujar la humitat i baixar la pressió, originant-se així grans quantitats de precipitació.

[intext1]

El cel va caure sobre les comarques pallareses. Segons els registres, durant els dies dels aiguats **van caure de 100 a 200 litres per metre quadrat de mitjana**. A la **Poble de Segur** la xifra va ser de 67, 129 a **Llavorsí**, 171 a **Senterada**, 181 a **Tavascan**, 199 a **Esterri d'Àneu**, mentre que a la capçalera del **riu Flamisell** es van assolir xifres rècord: **entre 200 i 350 litres per metre quadrat**. El més perjudicat de tots, però, va ser **Capdella**, amb 324.

Aquella dita que afirma que **"aigua corrent no fa mal a la gent"** tornava a perdre sentit. Malauradament, ja ho havia fet en anteriors ocasions. Anys enrere, el **1907** i el **1937**, els habitants del Pallars ja havien patit els greus efectes de la crescuda dels rius. Tanmateix, la quantitat d'aigua d'aquests dos episodis no es podia comparar amb la intensitat amb què cauria durant aquells tres dies de novembre del 1982.

El pont nou de Senterada esfondrat a causa de la riuada. Foto: Franci Farrús

L'aigua ho començava a negar tot sense aturador. Al parc de **Bombers Voluntaris de la Poble de Segur** rebien l'avís per pujar a evacuar els habitants de Senterada, situada entre dos rius, el **Bòssia** i el Flamisell. Entre els joves agents hi havia el **Josep Castells**, que explica que en arribar al poble, van veure molta gent congregada sobre el pont nou, mirant amb expectació si l'aigua feia caure el pont vell, situat a pocs metres.

Castells recorda com en aquells instants li va assaltar un mal pressentiment, i ràpidament, va ordenar fer marxar tota la gent del lloc. Pocs minuts després, el pont nou cedia, mentre el vell seguia dempeus. S'havia evitat una tragèdia. A tall de curiositat, un dels darrers a creuar l'estructura abans que es desplomés va ser el mateix alcalde de la Poble, **Jordi Martí**, que en saber la notícia, havia decidit desplaçar-se fins a la zona amb altres autoritats.

[slideflaix]1819[/slideflaix]

Un altre poblatà, **Franci Farrús**, que aleshores era fotògraf de l'**Agència EFE**, també va decidir dirigir-se al poble per capturar els efectes dels aiguats amb la seva càmera. En arribar, durant la tarda, el pont ja era a terra, però les seves fotografies van ser de les primeres que van poder donar testimoni de les greus destrosses que s'estaven produint. A Senterada, a més, la riuada havia trencat els murs de la **piscifactoria**, i les truites suraven mortes sobre l'aigua bruta.

L'endemà, Farrús va desplaçar-se fins al **Pallars Sobirà** per seguir retratant els efectes de les riudes. No li va ser fàcil. Molts ponts havien caigut, i les vies principals que connectaven les dues comarques es trobaven inundades. La carretera de **Collegats** estava tallada, i no va poder passar de la **font de la Figuereta**. Amb la seva moto, però, va aconseguir arribar fins a la Poble de Bellveí, i passant per Montcortès i Peramea, finalment va poder fer camí fins a **Rialp**.

Molts ponts ja havien caigut, mentre les principals carreteres estaven tallades o destruïdes. Foto: Bombers Poble de Segur

Allà va poder comprovar com l'aigua, els arbres i la runa havien canviat completament la fesomia de la zona. Tot era ple de fang. En arribar a la **Moleta de Roní**, entre Rialp i Llavorsí, Franci Farrús va trobar-se amb una altra escena que li quedaria gravada a la memòria. Un autocar d'escolars no s'atrevia a creuar el pont, i al costat hi havia un camió carregat de troncs. Finalment, els nens van pujar dalt del vehicle que transportava la fusta i van poder passar, oferint a Farrús unes imatges que acabarien a les pàgines dels diaris i als telenotícies i que malauradament no hem pogut recuperar, ja que es troben sota custòdia de l'agència EFE.

A la Poble, Farrús també va tenir temps de fer més fotos icòniques. La gravera del Rius, al **Vernedot**, va quedar negada d'aigua, i una de les sitges va ser arrossegada per una furiosa Noguera Pallaresa, per acabar incrustant-se al **pont de Claverol**. A l'altra banda del poble, el Flamisell també continuava fent molt mal, inundant tota la zona on hi havia multitud d'horts i de barraques. D'aquells dies, **la gent encara recorda especialment com els porcs nedaven i flotaven** empesos per la riuada.

[intext2]

A banda d'aquestes anècdotes, la veritable **tragèdia** va tenir lloc a **Capdella** la nit del 7 al 8 de novembre. En aquest poble de la Vall Fosca, mentre l'aigua baixava pels carrers sense parar, un fort terrabastall va fer treure als veïns el cap per la finestra. Una gran **esllavissada** de roques i fang s'havia endut una casa del poble, segant la vida de tres persones, dos joves de 17 i 18 anys i una padrina de 79.

L'horta de Pobla, amb el barri de l'Estació al fons, completament inundada. Foto: Bombers Pobla de Segur

Els aiguats del 1982 van suposar **un autèntic daltabaix per a l'economia de les dues comarques**. Segons publicava *La Vanguardia*, el cost dels danys a la Pobla de Segur ascendia **fins als 1.000 milions de pessetes** (uns 6 milions d'euros). L'**agricultura** i les **comunicacions** van ser les més perjudicades. Els alcaldes del Pallars Sobirà apuntaven en un informe enviat al ministeri d'Agricultura que **el 80% dels prats de la ribera dels rius havien quedat danyats**, mentre que els **sistemes de reg** estaven pràcticament destruïts.

En total, **59,75 quilòmetres de séquies** i **228 peixeres**, valorades en **133.640.000 pessetes** pel Departament d'Agricultura, van ser destrossades a causa de les riuades. En unes comarques on la ramaderia i la feina al camp estaven en declivi, però continuaven sent el pilar de les seves economies, els desastres provocats per l'aigua van ser **un punt d'inflexió** que marcaria el futur del Pallars durant les dècades següents, aguditzant encara més el procés de **despoblament i empobriment**.

L'aigua no només va fer emergir fang, brutícia i desgràcies. També va evidenciar **la precarietat de les carreteres i les infraestructures** pallareses, insuficients i ruïnoses; el dèficit crònic que patien les comarques de muntanya en **equipaments i serveis**, així com la **greu manca d'inversions** en aquestes zones, menystingudes per les diferents administracions.

Els aiguats van suposar un cop dur a l'economia de les dues comarques, dependents encara de l'agricultura i la ramaderia. Foto: Bombers Poble de Segur

Durant els mesos i anys posteriors, les carreteres, els ponts i els camins es van anar reparant. Tanmateix, el record i la cicatriu d'aquell episodi encara són ben presents. Als diversos pobles que van patir de primera mà l'efecte de les riudes es van construir **murs de contenció, esculleres o preses**. Tot i les diferents obres de prevenció, la realitat és que molts llocs del Pallars encara són zones potencialment inundables.

Segons un estudi de l'enginyer forestal poblatà **Joan Macaya**, entre 250 i 500 persones, des de la Pobleta de Bellvé fins a Capdella, corren el risc de patir els efectes d'una possible nova riuda. Una xifra que es repeteix en el cas de la Poble de Segur, mentre que a Senterada les persones amenaçades oscil·len entre les 25 i les 50. A la Poble, a més, dues infraestructures claus també podrien ser arrasades per l'aigua en un futur: **el CAP i el poliesportiu municipal**. Pel que fa a les carreteres, l'estudi calcula que prop de **2,5 quilòmetres de via de la Poble, la Vall de Manyanet i la Vall Fosca són potencialment inundables**.

Tot i que el seu efecte no va ser tan devastador, les **riuades del juny del 2013** van tornar a posar sobre la taula que **el Pallars és un territori greument amenaçat pels desastres naturals**. Com en l'any 1982, la manca d'inversions en infraestructures continua sent un dels problemes crònics que arrossegueu les comarques de muntanya. Les esllavissades, el mal estat de les carreteres o la gestió dels rius i dels boscos només són la punta de l'iceberg d'un **desequilibri territorial** que a llarg termini pot tornar a fer aflorar la tragèdia. Els aiguats de fa 40 anys, doncs, ens alerten que **no aprendre dels errors del passat es pot arribar a pagar molt car en un futur**.

El Pallars continua sent un territori greument amenaçat pels desastres naturals. Foto: Bombers Pobla de Segur

[despiece] **Col·labora!**

Aquest **article** ha estat redactat gràcies a la **recerca**, el **treball** i l'**esforç** de periodistes. Si values la nostra feina, ara pots **donar suport al projecte**:

[noticiadiari]68/6462[/noticiadiari][[/despiece]
[superfillagràntema]1498[/superfillagràntema]